

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
RESİM BÖLÜMÜ

TÜRK SANATINDA NATÜRMORT VE BATI ETKİSİ
DİPLOMA ÇALIŞMASI KAPSAMINDA HAZIRLANAN ARAŞTIRMA VE
UYGULAMA RAPORU

HAZIRLAYAN
Muhammed Hasan Yentür

YÖNETEN
Prof. Dr. Ayça Alper Akçay

ERZURUM-2025

TEŞEKKÜR

Çalıőmaya baőladıđımdan beri benden emeğini ve desteğini esirgemeyen gerek uygulama gerek araştırma kısmında yardımcı olan Prof. Dr. Ayça Alper Akçay hocama teőekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
GÖRSELLER DİZİNİ.....	iv
ÖZET.....	vi
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Araştırma Raporu.....	1
Natürmort.....	1
17. Yüzyılda Natürmort Sanatı.....	3
Türk Resminde Natürmort.....	8
Süleyman Seyyid Bey (1842-1913).....	9
Şeker Ahmet Paşa (1841-1907).....	10
Hüseyin Zekai Paşa (1860-1919).....	11
Osmanlı'da Resim Sanatının Gelişimi ve Sanata Yön Veren Padişahlar.....	12
Sarayın Sanata Bakışı.....	12
Çok Yönlü Kişiliğiyle Fatih Sultan Mehmet (1432-1481).....	13
Bakış Açılarının Değiştiği Bir Dönem: Lale Devri.....	15
Duvarlara Yapılan Yeni Resim Türü.....	17
III. Selim.....	18
Natürmort Resminde Yer Alan Semboller ve Anlamları.....	26
Çiçek.....	26
Kitap.....	27
Hayvan.....	27
Kafatası.....	28
Müzik Aletleri.....	28
Gümüş ve Altın.....	28

Natürmortta Kullanılan Teknikler	29
İKİNCİ BÖLÜM	30
Uygulama Raporu.....	30
Uygulamanın Yapılış Gerekçesi	30
Uygulamanın Düşünsel Yönü.....	31
RESİMLER	32
KAYNAKÇA	33
ÖZGEÇMİŞ	37

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1. Jan Davidsz de Heem, Çiçek Natürmortu, 1660'lar.....	2
Görsel 2. Jan Davidsz de Heem, Çiçek Vazosu, 1660.....	2
Görsel 3. Peeter Sion, Vanitas Kafatasıyla Natürmort	3
Görsel 4. Willem Kalf, Limon Kabuklu Natürmort, 1664.....	4
Görsel 5. Fede Galizia, Natürmort, yaklaşık 1610	4
Görsel 6. Jean-Siméon Chardin, Işın, 1728.....	5
Görsel 7. Edouard Manet, Kuşkonmaz Demet ve Kuşkonmaz, 1880, Wallraf-Richartz Müzesi, Köln, Almanya	5
Görsel 8. Edouard Manet, Bir Kuşkonmaz Dalı, 1880, Musée d'Orsay, Paris, Fransa	6
Görsel 9. Paul Cézanne, Kafatası ile Natürmort, yaklaşık 1898	7
Görsel 10. Caravaggio, Meyve Sepeti, 1600.....	7
Görsel 11. Süleyman Seyyid Bey, Portakallı Natürmort, 1904.....	9
Görsel 12. Şeker Ahmet Paşa, Narlar ve Ayvalar, 1905.....	9
Görsel 13. Süleyman Seyyid Bey, Elmalı Natürmort, 1898	10
Görsel 14. Şeker Ahmet Paşa, Ayvalı Natürmort, 1873	11
Görsel 15. Hüseyin Zekai Paşa, İncirli Natürmort, 1910.....	12
Görsel 16. Çinili Köşk, İstanbul, 1472	13
Görsel 17. Gentile Bellini, Fatih Sultan Mehmet'in Portresi, 1480.....	14
Görsel 18. Nakkaş Sinan Bey, Gül Koklayan Fatih Sultan Mehmet.....	15
Görsel 19. Kostantine Kapıdağlı, Sultan III. Selim Odasında, 1803.....	19
Görsel 20. Şeker Ahmet Paşa, Otoportre	21
Görsel 21. Pierre Désiré Guillemet, Saraylı Kadın, 1875	22
Görsel 22. Stanisław Chlebowski, Sultan III. Ahmed Şahinle Avlanırken, 1873.....	23
Görsel 23. Fausto Zonaro, Bellini'nin Fatih Portresi'nin Kopyası, 1910.....	24
Görsel 24. Fausto Zonaro, İstanbul'un Alınışı, 1908	25
Görsel 25. Osman Hamdi Bey, Saçlarını Taratan Kız, 1880	25

ÖZET

Türk Sanatında Natürmort 19. yüzyılın sonlarına doğru Osmanlı İmparatorluğu'nda belirginleşmeye başlamıştır. Tanzimat dönemiyle birlikte Batı'nın sanat anlayışına duyulan ilgi artmış, bu da Türk resim sanatında yeni bir bakış açısının doğmasına yol açmıştır. Batı'dan gelen etkiler, natürmortun Türk sanatına girmesini sağlamıştır.

Osmanlı sanatında minyatür ve hat gibi geleneksel sanatların yanında, Batı tarzı natürmort eserleri de görülmeye başlanmıştır. Bu dönemde Batı'nın realizm ve detaycılıkla işlediği natürmortlar, Türk sanatçıların da ilgisini çekmiş ve onların eserlerinde bu türde yeni bir yönelim yaratmıştır.

Sanatçılar Batılı teknikleri benimseyerek özgün natürmort eserleri yaratmıştır. Süleyman Seyyid Bey, Şeker Ahmet Paşa, Hüseyin Zekai Paşa gibi sanatçılar, Batı'nın resim anlayışını Türk sanatına adapte etmiş, natürmortu kültürel bir ifade biçimi olarak kullanmışlardır.

Türk sanatına natürmortun girmesi, sanatın evriminde önemli bir dönemeçtir. Bu etkileşim, Türk resim sanatının Batı'nın sanatsal akımlarıyla zenginleşmesini sağlamış ve Türk sanatının uluslararası düzeyde tanınmasında etkili olmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

Uygulama Raporu

Uygulamanın Yapılış Gerekçesi

Bu tezde, Türk sanatında natürmort ve Batı etkisi konusu üzerinde durmamın sebebi, sanat tarihi boyunca bu konunun sanatçılar tarafından nasıl ele alındığını inceleme isteğimdir. Natürmort, 19. yüzyılın sonlarına doğru, Batı sanatının Türk sanatına girmesiyle birlikte yerleşmeye başlamış bir türdür. III. Selim dönemi ile başlayan yenilikçi akımlar, özellikle sanat alanında Batı etkilerinin ilk izlerini göstermektedir. III. Selim'in saltanatı, Osmanlı İmparatorluğu'nda batılılaşma sürecinin hız kazandığı, sanat ve kültürle ilgili yeniliklerin gündeme geldiği bir dönemdir.

III. Selim'in ardından gelen II. Mahmud, sanat ve kültür alanında bir dizi değişiklik yapmış, özellikle sanat okullarında Avrupa tarzı eğitimler yaygınlaştırılmıştır.

II. Mahmud'un saltanatı sonrasında, Abdülmecid dönemi de Batı etkilerinin sanat alanında daha belirgin hale geldiği bir zaman dilimidir. Özellikle Tanzimat dönemiyle birlikte Batılı düşünceler, sanat ve estetik anlayışlarında köklü değişikliklere yol açmış, Osmanlı sanatçıları Batı'daki sanat akımlarından etkilenerek resim ve natürmort türünde yeni arayışlar içine girmiştir. Abdülaziz dönemi ise, Batı sanatının Osmanlı sanatına entegre olmasında önemli bir dönüm noktasıdır. Bu dönemde saray ressamlık okulları açılmış ve Batı tarzı natürmortlar, yerli sanatçılar tarafından benimsenmiştir.

II. Abdülhamid döneminde ise sultan, sanatçıların eğitimine önem vermiş ve devlet himayesinde sanat kurumlarının açılmasına öncülük etmiştir. Bu dönemde Batı tarzı sanat anlayışının Türk sanatında daha sistematik bir şekilde yerleşmesi sağlanmış, natürmort ve diğer Batı tarzı sanat türleri akademik bir bakış açısıyla ele alınmaya başlanmıştır.

Batı etkisinin Türk sanatına girmesi, III. Selim dönemiyle başlayıp, II. Mahmud, Abdülmecid, Abdülaziz ve II. Abdülhamid gibi padişahların saltanatlarıyla artarak devam etmiştir. Bu etkiler, sanatçıların ifade biçimlerinde, kullanılan tekniklerde ve natürmort türünün Türk sanatına adapte edilmesinde belirgin bir şekilde kendini göstermiştir. Bu tez çalışmamda, dönemin önemli sanatçıları ve eserleri üzerinden Batı sanatının Türk natürmort anlayışına nasıl etki ettiğini incelemek, yerel özelliklerle birleşen yeni bir sanat türünün nasıl ortaya çıktığını anlamaya ve sunmaya çalıştım.

Uygulamanın Düşünsel Yönü

Türk sanatında natürmort, Batı sanatı ile yakın ilişki içinde gelişen bir tür olarak önemli bir yer tutar. Batı sanatındaki natürmort geleneği, 17. yüzyıldan itibaren Hollanda ve Fransa'da, ön plana çıkmıştır. Türk sanatında ise natürmort, Batı etkisiyle birlikte özellikle Tanzimat dönemi sonrasında biçimsel ve içeriksel anlamda bir dönüşüm geçirmiştir. Bu dönüşüm, sadece görsel bir taklitten öte, derin bir düşünsel süreç ve kültürel etkileşimi de beraberinde getirmiştir.

Batı etkisiyle gelişen Türk natürmortunun düşünsel yönü, sanatçının dış dünyayı gözlemlene biçiminden çok, nesnelerin ve objelerin kültürel anlamlarını derinlemesine sorgulama sürecidir. Natürmort eserlerinde yer alan nesnelere, aynı zamanda birer kültürel simgeye dönüşmüş, sanatçının bu objeler aracılığıyla bireysel ve toplumsal kimlik arayışı ortaya konmuştur. Örneğin, günlük yaşamın nesnelere olan çiçekler, meyveler veya objeler, bazen estetik bir izlenim bırakmaktan çok, bir kültürün izlerini taşıyan, zamana tanıklık eden nesnelere olarak işlev görmüştür.

Araştırmanın düşünsel yönü, Türk sanatında natürmortun Batı etkisiyle şekillenen, sanatçının dış dünyayı yorumlama biçiminin yanı sıra kültürel kimlik, estetik değerler ve toplumsal anlamlar etrafında gelişen derin bir arayışa işaret eder. Bu eserler, hem Batı'nın sanatsal mirasını hem de Türk sanatının özgün düşünsel birikimini birleştirerek zengin ve çok katmanlı bir ifade biçimi oluşturmuştur.

RESİMLER

Görsel 26. Natürmort, 2025, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 50x70cm

KAYNAKÇA

Bakış Açılarının Değiştiği Bir Dönem: Lale Devri

https://iletisimvesanat.com/index.jsp?mod=makale_tr_ozet&makale_id=66792

Caravaggio, Meyve Sepeti, 1600

<https://www.artmajeur.com/tr/magazine/5-sanat-tarihi/ilk-10-naturmort/334699>

Çiçek

<https://earsiv.batman.edu.tr/server/api/core/bitstreams/76ffdf09-3200-4e74-8d96-8d5f7f768fc4/content>

Çinili Köşk, İstanbul, 1472

https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87inili_K%C3%B6%C5%9Fk

Çok Yönlü Kişiliğiyle Fatih Sultan Mehmet (1432-1481)

https://iletisimvesanat.com/index.jsp?mod=makale_tr_ozet&makale_id=66792

Duvarlara Yapılan Yeni Resim Türü

https://iletisimvesanat.com/index.jsp?mod=makale_tr_ozet&makale_id=66792

Dünya Çapında Bilinen En Ünlü Natürmort Eserleri

<https://www.artmajeur.com/tr/magazine/5-sanat-tarihi/sanat-tarihinin-en-unlu-5-naturmort-tablosu/330629>

Edouard Manet, Bir Kuşkonmaz Dalı, 1880, Musée d'Orsay, Paris, Fransa

<https://www.artmajeur.com/tr/magazine/5-sanat-tarihi/sanat-tarihinin-en-unlu-5-naturmort-tablosu/330629>

Edouard Manet, Kuşkonmaz Demet ve Kuşkonmaz, 1880, Wallraf-Richartz Müzesi, Köln, Almanya

<https://www.artmajeur.com/tr/magazine/5-sanat-tarihi/sanat-tarihinin-en-unlu-5-naturmort-tablosu/330629>

Fausto Zonaro, Bellini'nin Fatih Portresi'nin Kopyası, 1910

<https://www.istanbulsanatevi.com/sanatcilar/sovadi-z/zonaro-fausto/fausto-zonaro-fatih-sultan-mehmet-portresi/>

Fausto Zonaro, İstanbul'un Alınışı, 1908

https://tr.wikipedia.org/wiki/Fausto_Zonaro#/media/Dosya:Kusatma_Zonaro.jpg

Fede Galizia, Natürmort, yaklaşık 1610

<https://www.artmajeur.com/tr/magazine/5-sanat-tarihi/sanat-tarihinin-en-unlu-5-naturmort-tablosu/330629>

Gentile Bellini, Fatih Sultan Mehmet'in Portresi, 1480

https://tr.wikipedia.org/wiki/Fatih_Sultan_Mehmet'in_Portresi

Gümüş ve Altın

<https://earsiv.batman.edu.tr/server/api/core/bitstreams/76ffdf09-3200-4e74-8d96-8d5f7f768fc4/content>

Hayvan

<https://earsiv.batman.edu.tr/server/api/core/bitstreams/76ffdf09-3200-4e74-8d96-8d5f7f768fc4/content>

Hüseyin Zekai Paşa (1860-1919)

<http://lebriz.com/pages/lis.aspx?lang=TR§ionID=12&articleID=161&bhpc=1>

Hüseyin Zekai Paşa, İncirli Natürmort, 1910

<https://tr.pinterest.com/pin/441915782166547784/>

III. Selim

https://iletisimvesanat.com/index.jsp?mod=makale_tr_ozet&makale_id=66792

Jan Davidsz de Heem, Çiçek Natürmortu, 1660'lar

https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:Jan_Davidsz_de_Heem_001.jpg

Jan Davidsz de Heem, Çiçek Vazosu, 1660

<https://www.nga.gov/collection/art-object-page.46097.html>

Jean-Siméon Chardin, Işın, 1728

<https://www.artmajeur.com/tr/magazine/5-sanat-tarihi/sanat-tarihinin-en-unlu-5-naturmort-tablosu/330629>

Kafatası

<https://earsiv.batman.edu.tr/server/api/core/bitstreams/76ffdf09-3200-4e74-8d96-8d5f7f768fc4/content>

Kitap

<https://earsiv.batman.edu.tr/server/api/core/bitstreams/76ffdf09-3200-4e74-8d96-8d5f7f768fc4/content>

Kostantine Kapıdağlı, Sultan III. Selim Odasında, 1803

https://tr.wikipedia.org/wiki/Konstantin_Kap%C4%B1da%C4%9F1%C4%B1

Müzik Aletleri

<https://earsiv.batman.edu.tr/server/api/core/bitstreams/76ffdf09-3200-4e74-8d96-8d5f7f768fc4/content>

Nakkaş Sinan Bey, Gül Koklayan Fatih Sultan Mehmet

https://www.sebeder.org/Gul_Koklayan_Fatih_Sultan_Mehmet-720.html

Natürmort

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/89599#:~:text=sanatsal%20betimlemesidir.,nesnelerin%20g%C3%B6rsel%20g%C3%B6sterisidir%20de%20denilebilir.&text=olan%2C%20birbiriyle%20mant%C4%B1ksal%20uyum%20i%C3%A7erisindeki.canl%C4%B1%20bir%20do%C4%9Fay%C4%B1%20da%20kapsamaktad%C4%B1r>

Natürmort Resminde Yer Alan Semboller ve Anlamları

<https://earsiv.batman.edu.tr/items/02b78110-274f-48a5-8ff1-ad132428524c/full>

Osman Hamdi Bey, Saçlarını Taratan Kız, 1880

<https://www.istanbulsanatevi.com/sanaticilar/soyadi-h/hamdi-osman/osman-hamdi-saclarini-taratan-kiz-11154/>

Osmanlı'da Resim Sanatının Gelişimi ve Sanata Yön Veren Padişahlar

<https://iletisimvesanat.com/GoogleScholarPDF/iletisimvesanat/7c02ecf0-29d6-44c3-a4cd-bd2a7665cdf1.pdf>

Paul Cézanne, Kafatası ile Natürmort, yaklaşık 1898

<https://www.artmajeur.com/tr/magazine/5-sanat-tarihi/sanat-tarihinin-en-unlu-5-naturmort-tablosu/330629>

Peeter Sion, Vanitas Kafatasıyla Natürmort

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Peeter_Sion_-_Vanitas_still_life_with_skull.jpg

Pierre Désiré Guillemet, Saraylı Kadın, 1875

https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Dosya:Pierre_D%C3%A9sir%C3%A9_Guillemet_-_Portrait_of_a_Lady_of_the_Court_Playing_the_Tambourine_-_Google_Art_Project.jpg

Pieter Claesz, Vanitas, 1630'lar

<https://www.mauritshuis.nl/en/our-collection/artworks/943-vanitas-still-life/>

Stanisław Chlebowski, Sultan III. Ahmed Şahinle Avlanırken, 1873

<https://www.peramuzesi.org.tr/blog/chlebowski-in-sultani/1274>

Süleyman Seyyid Bey (1842-1913)

<http://lebriz.com/pages/lsd.aspx?lang=TR§ionID=12&articleID=161&bhcp=1>

Süleyman Seyyid Bey, Elmalı Natürmort, 1898

<https://www.sakipsabancimuzesi.org/sanatici/270/700>

Süleyman Seyyid Bey, Portakallı Natürmort, 1904

<https://arhm.ktb.gov.tr/artworks/detail/79/portakalli-naturmort>

Şeker Ahmet Paşa (1841-1907)

<http://lebriz.com/pages/lsd.aspx?lang=TR§ionID=12&articleID=161&bhcp=1>

Şeker Ahmet Paşa, Ayvalı Natürmort, 1873

<https://nalanyilmaz.blogspot.com/2015/12/seker-ahmet-pasann-manzara-ve.html#:~:text=1873%20y%C4%B1l%C4%B1ndan%20itibaren%20Mercan'da ki.A%C4%9Fac%C4%B1n%20%C3%BCzerine%20ayvalar%20tutturulmu%C5%9F%20gibidir.>

Şeker Ahmet Paşa, Narlar ve Ayvalar, 1905

<https://www.facebook.com/trt2/posts/narlar-ve-ayvalar-%C5%9Feker-ahmet-pa%C5%9Fa-1841-1907paristeki-louvre-m%C3%BCzesine-hayatta-ik/2231316060297275/>

Şeker Ahmet Paşa, Otoportre

https://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Eeker_Ahmet_Pa%C5%9Fa

Türk Resminde Natürmort

<http://lebriz.com/pages/lzd.aspx?lang=TR§ionID=12&articleID=161&bhcp=1>

Willem Kalf, Limon Kabuklu Natürmort, 1664

<https://www.istanbul-sanatevi.com/ekoller/barok/willem-kalf-limon-kabuklu-naturmort/>

17. Yüzyılda Natürmort Sanatı

https://www.researchgate.net/publication/368992536_Resim_Sanatindaki_Naturmort_Olgusunun_Fotograf_Sanatindaki_Yansimalari